

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisori nefracose nu se pri-
mesoc. Manuscripte nu se re-
trimite!

Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primese în Viena
Hudolf Mosse, Haasenstein & Vogler
(H. H. Mosse), Heinrich Schickel, Alois
Harand, M. Duka, A. Oppel, J. Dan-
nberg, în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mayer, Eckstein Bernus;
în Frankfurt: G. L. Zerbe; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garzonă pe o coloană 6 cr.
și 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarife și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A. N. U. L. U. L. I. I. I.

„Gazeta” este în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
40 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu două în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un esemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 90.

Brașov, Sâmbătă 21 Aprilie (3 Mai)

1890.

Brașov, 20 Aprilie st. v.

Odinoră eram subjugată și lipsiți de toate drepturile omului, gemam în lanțurile iobăgiei, dăr un tesaur, cel mai scump al unui popor, îl păstram neatins: limba noastră românească. Acuma nu mai suntem iobagi, dăr trebuie să vedem, că ni-se atacă acest tesaur, singura moștenire, ce ne-a rămas până acuma neatinsă, dela strămoșii noștri. Înainte eram lipsiți de totă libertatea, astăzi suntem în pericol de a ne pierde individualitatea noastră națională, și generațiunea noastră totuși se nu aibă simț pentru toate acestea, se nu vedă prăpastia, în care am fi împinși fără milă, decât nu ne-am întrepuce cu toate forțele noastre morale și intelectuale pentru salvarea limbei și a culturii noastre naționale?

Acăsta întrebare ne-am pus'o în véra anului 1879 sub impresiunea grelei lovituri, ce s'a dată instrucțiunei populare românești prin introducerea cu forța a limbei maghiare în școlile noastre.

De-atunci și până azi am trebuit să facem cele mai dureroase experiențe. Loviturile în locu se înceteze s'au înmulțit și au isbit și isbesc totu mai tare în desvoltarea noastră, în drepturile și în libertatea noastră, și azi are o îndoită valoare, ceea ce amu dă la 1879, că contrarii noștri ne prigonesc pe totă linia fără milă astfel, încât în viața publică de stat conceptul de „Român” a dispărut cu totul.

Și totuși se mai găsec și azi între noi omenii, cari în fața acestei stări critice și amenințătoare ne totu vinu cu refrenul învechit, că nu vom peri nici de-aci încolo, decât nu amu perit până acuma. Optimismul de felul acesta

l'am fost combătut în Nr. 64 al „Gazetei” diu 1879 scriind:

Se mai aude dreptu scusă pentru neîmplinirea obligămintului național, frasa stereotipă, că Românul nu pier. Și noi avem credința acăsta, căci decă n'amu avé-o amu înceta de a fi și cu sufletul Român. Să ne fiă iertat însă a constata, că credința tare și adevărată se manifestă totdeauna prin fapte; că prin urmare acăia, cari pretind a avé acă credință, dăr nu o susțin prin fapte corespunzătoare nu sunt Români adevărați, ér credința lor deșertă este. A susține, că Românul, pentru-că a suferit decă de vécuri fără a-și pierde naționalitatea, mai pôte suferi unu jumătate de vécu, încă este o mare eróre. Ori dóră nu este absurd a conchide dela suferința îndelungată la putere de rezistență în viitor? O asemenea conclusiune ar fi în contra legilor naturei, care ne arată, că ori-ce organism, fiă câtu de tare, printr'o suferință îndelungată slăbesce și-și perde totu mai multu puterea de rezistență. Tocmai împrejurarea, că poporul nostru a avut să suferé atât de multu în trecut, trebuie să ne facă a-i da azi o mai mare și o mai conștientă îngrijire.

E clar și neîndios, că astăzi nici optimismul de felul acesta, care dăce, că „am învețat și noi unguresce și totu suntem Români”, nici scusele de lipsa de mijloce materiale îndestulătoare, n'au temei în fața pericolului, în care ne aflăm.

Dis'am dăr, și dăcem: De obligămintul ca să aducă jertfe pentru binele comunu naționalu nu pôte fi scutit nimeni dintre noi sub nici unu cuvânt. Imprejurarea, că nu dispunem de averi destule,

nu ne pôte schimba condițiunile luptei, ci din contră ne silesce a ne concentra câtu mai multu și mijlocele materiale, de cari dispunem, spre a corăspunde cerințelor extraordinare ale momentului.

Situațiunea anormală, în care ne aflăm în lupta pentru existența noastră națională, pretinde azi categoric dela fie-care Român, ca să tacă, în interesul comunu, mai multu decâtu s'ar aștepta dela elu în împrejurări și timpuri normale.

Trebuie să recunoscem acăsta, trebuie să fim cu toții odată conșcii de marile obligămintu, față cu noi înși-ne și față cu poporul nostru, și atunci ușor ne va fi a afla calea și mijlocele cele mai bune, care se ne ducă la scopu.

DIN AFARĂ.

O convorbire a lui Carnot cu marele duce Nicolaevi.

În călătoria ce a făcut'o Carnot prin Franca sudică, ajungând în Nizza s'a întâmplat unu intermezzo foarte interesant. Tocmai pe timpul când primia deputațiile autorităților, își ceru audiență și marele duce Nicolae Nicolaevi, unchiul Țarului. Carnot nu mai decâtu s'a dus în sala unde se afla marele duce Nicolaevi cu care se întrețin mai multu timp într'o conversație foarte confidențială. Marele duce se exprimă, că se bucură foarte multu, că pôte reînțorce lui Carnot visita ce i-o făcuse acăsta, când petrecea el în Paris. Convorbirea lui Carnot cu unchiul Țarului i-s'a datașă mare însemnătate în Nizza, că principele moștenitoru alu Șvediei și ducele de Saxon-Coburg-Gotha s'au îndestulit numai a-și trimite cartele lor de vizită lui Carnot.

Guvernul bulgar și procesul contra lui Panța.

După cum i-se împărtășese lui „Times” din isvoru siguru, pertrac-

tarea finală în procesul lui Panța nu va fi publică și nu se vor publica nici documentele, cari ar compromite pe cabinetul din Petersburgu. Ministrul Stambulov, dăce „Times”, caută a ocoli totu ce-ar pôte avé aparența de provocare. Totu din acăst isvor i-se scrie lui „Times”, că numeroși emisari panslavisti desvöltă o mare activitate în Balcani și facu totu numai ce le stă în putință, ca să provóce nemulțămiri în Macedonia și Bosnia-Herțegovina. Celu din urmă planu alu lor este trimiteră unei mari deputații, care ar merge în Petersburgu și Constantinopolu, ca să pretindă desertarea provinciilor ocupate de trupele austro-ungare. Emigrarea Mohamedanilor bosniaci încă se dăce, că ar fi pornit din astfelu de motive, cu toate că situația politică și economică a acăstei provincii nu este o cauză serioasă și de ajunsu pentru emigrare. După cum se vestese, 180 de familii mohamedane se pregătesc a pleca din Bosnia în Asia-mică.

Cestiunea baltică.

O broșură ce a apărut în Berlinu, cum se pare scrișă de unu militar superioru, trată cestiunea baltică și vorbesce despre partida prusiană a rășboiului. Autorul caută a lămuri, că raporturile geografice de graniță germane-ruse sunt nenaturale, că Rusia țintese să câștige gura Vistulei și că Germania trebuie să-și reguleze raporturile ținându sémă de necesitatea d'a înainta în contra slavismului. Când odinoră împăratul Fridericu III, atunci încă principe de corónă, a vorbitu cu actualul Țar asupra acăstoru lucruri, Țarul dăce: „cestiunea baltică va rămâne totdeauna punctul de certă între amândou popórele”, și nu s'a lăsat a fi convinsu despre contrariul. Autorul mai susține, că Germania în 1887 a neglijat ocașiunea favorabilă d'a purta rășboiu victoriosu. Francesii aveau încă vechile lor pusei Gras, artileria nu era încă în nalțimea organizațiunei, legea militară

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Macșimele și reflecșiunile

lui de la Rochefoucauld

în româneșce de I. G. Barișiu.

Agerimea de minte dă aparența profeției, care măgulesce vanitatea noastră mai multu ca toate calitățile distinse ale inteligenței noastre.

Sensiatiunea noutății și o lungă obișnuire ori-cât aru fi de opuse, neîmpiedecă în același grad a observa defectele amicilor noștri.

Cei mai multu amici se satură de amicitia, cei mai multu pioși de pietate.

Iertăm ușor defectele amicilor noștri, decă acelea nu ne apasă.

Femeile, care iubesc, iertă mai lesne indiscrețiunil mari decâtu micu infidelități.

În bătrâneșca amorului, ca și în bătrâneșca vieții cineva trăiesce încă numai pentru neplăceri și nu multu pentru bucurii.

Nimicu nu împiedecă așa de multu de a nu fi afectat, ca silința ce și-o dă cineva de a nu părea așa.

Participăm încâtva la faptele frumoșe, când le lăudăm în sinceritate.

Adevărata probă, că este cineva născut cu mari calități, este a fi născut lipsit de invidia.

Decă amu fost înșelați de amicii noștri, ne este permis a rămâne indiferenți față cu asigurările lor de amicitia, dăr nu ne este permis a ne arăta împietriți față cu nefericirea lor.

Întemplarea și caprițiul guvernăz lumea.

Este mai ușor a cunoșce omenii decâtu pe unu omu singuraticu.

Meritele unui omu trebuie să le judecăm nu după calitățile lui mari, ci după întrebunțarea ce face de ele.

Esistă unu felu de recunoscință plină de sentimentu, care nu numai își achită îndată serviciile de complesanță primite, dăr silesce chiar pe amicii noștri a se considera ca datornicii noștri când încetă de a fi creditorii noștri.

Cu greu amu cere cu atăta pasiune unele lucruri, decă amu cunoșce esactu ceea ce cerem.

Că cele mai multe femei sunt puțin accesibile pentru amicitia, vine de acolo, că amicitia este palidă, decă ele au cunoscut odată amorul.

În amicitia ca și în amoru suntem

adesea mai fericiți prin ceea ce nu scim, decâtu prin ceea ce soim.

Ne silim a ne face onóre din defectele de care nu voim a ne desbăra.

Pasiunile cele mai violente ne lasă adesea momente de repaus, dăr vanitatea ne ține în mișcare fără odihnă.

Bătrânii nebulatici sunt mai nebulatici ca tinerii.

Când norocul ne surprinde prin ridicarea la unu postu înalt și nu ne conduce treptat la el, séu decă speranțele noastre nu ne-au ridicat deja acolo: apoi este aprópe cu neputință a ne ține bine în el și a pără demnu de el.

Mândria noastră se măresce în gradul, în care depunem din defectele noastre.

Nu sunt neghiobi mai de nesuferit ca cei ce vor să fiă spirituali.

Nu esistă omu pe lume, care să se credă în vre-una din calitățile sale mai inferioru aceluia, pe care îl stimăză mai multu.

La ocașiuni decisive trebuie să căutăm mai puțin a face ocașiuni nou, decâtu a folosi pe cele ce se oferu.

Cu greu esistă casuri multe, în care amu nimeri rău, decât amu renunța la ceea ce se dăce bine despre noi, sub condițiune, ca să nu se dăce nimica rău.

Ori-câtu este lumea de aplecată a judeca falsu, totuși recunóce mai adesea meritul falsu, decâtu face nedreptate celui adevăratu.

Cineva voiesce a fi neghiob și totuși să aibă spirit; dăr nu este nici odată neghiob celu ce are minte sănătoșă.

Amu câștiga mai multu, decât ne-amu arăta cum suntem, decâtu când căutăm a fi ceea ce nu suntem.

Contrarii noștri în judecata ce și-o facu asupra noastră se apropie mai multu de adevăr, decâtu noi înșine.

Sunt mai multe mijloce de a vindeca amorul, dăr nici unu infalibilu.

Suntem departe de a ști, la ce ne pôte îndemna pasiunile noastre.

Bătrâneșca este unu tiran, care opresce sub pedepsă de a perde viața ori-ce plăcere a junimei.

Acelașu orgoliu, care ne îndemă să reprobăm defecte, ce noi nu le avem, ne îndemă a desprețui virtuți, pe care nu le avem.

cea nouă nu se introduse încă, și nici Rușii nu erau atâta de pregătiți pentru război ca ați. Luorul era cunoscut și în cercuri numeroase, care stăruiau pentru o hotărâre eroică. Autorul asigură, că pe lângă șeful statului major general (Moltke ori Waldersee, autorul nu ne spune) era și împăratul Frideric pentru război.

Bismarck nu va fi opozițional.

Diarul „Hamb. Nachrichten“ combate cu hotărâre bănuiala, că principele Bismarck ar combate ca opozițional guvernul, în camera deputaților. Cine crede, că Bismarck ar pute-o face acesta, l'ar pute bănui totu așa și de trădare de patriă. N'ar trebui să uite aceia, că în decursul lungului său serviciu Bismarck a fost persoana cea mai obiectivă și apoi este prea bine știută, că față cu lucrurile mai importante guvernul actual se conduce totu de aceleași vederi, ca și guvernul trecut, și guvernul amintit.

Mișcări anarhiste.

Scirile telegrafice din Paris vestesc serioase mișcări anarhiste ce s'au pornit în zilele din urmă în Franța. La 28 Aprilie n. 15 omeni bănuiați ca anarhiști au fost prinși și s'a constatat, că 7 dintre ei sunt însemnați conducători ai partidului anarhist. Intre cei prinși se află și marchisul Morès, care a pășit la alegerile comunale ca candidat antisemit. Anarhiștii au împărțit proclamații revoluționare în Paris, în Versailles și Saint-Germain. Proclamațiile acestea s'au tipărit într'o tipografie secretă, der care s'a descoperit de către poliția în zilele trecute. Tote scirile autentice afirmă, că conducătorul anarhiștilor este marchisul Morès.

În redacția diarului „L' Arsant“ s'a făcut perchișia domiciliară și s'a constatat, că anarhiștii au avut de gând să împartă la 1 Maiu pâne, vin și bani între cetele de pe strade. În urma acosta, 80 de persoane, bannite ca anarhiste, au fost arestate.

Prinderea celui dintău anarhist s'a făcut într'o tipografie secretă, închisă de un anumit Cabot, în care lucrau muncitorii anarhiști italieni. În proclamațiile ce s'au tipărit aici, și care au fost împărțite în mai multe orașe însemnate ale Franței, miliția este provocată, ca în 1 Maiu să tracteze blându cu poporul, să fiă chiar indiferent față de mișcările masselor, și să se tragă în oficeri. Portarul tipografiei secrete a mărturisit, că muncitorii au primit de repețe ori scrisori din Anglia și din Germania. Lumea ține de un lucru neîndoișos, că Morès, al cărui tată milionar e prințul Vallombrosa, a cumpărat pe banii săi această tipografie.

Despre o mișcare a anarhiștilor scrie și „Fanfulla“, căreia i-se telegrafiază din Milan, că mai mulți anarhiști au fost deținuți și că au aflat la ei mai multe proclamații, ce le-au primit din Franța. Asemenea au fost prinși și alți omeni, cari împărțiau nise fâșii de hârtie pe cari era tipărit: „Josu cu guvernul! 5000 de puscă stau gata“.

Manifestația pentru Țarul.

În ședința secretă a Scupcinei s'arbesc, despre care am vorbit, s'au făcut căldurose manifestații pentru Țarul Rusiei. Cu deosebire când președintele Scupcinei a repetit la urmă cuvintele ce le-a spus Țarului cătră el, că adevărat dănsul (Țarul) nu va uita nici odată pe frații săi serbi, Scupcina isbucni în însufleșite strigăte de „trăiască Țarul și Regele Serbiei.“

SCRILE ȚILEI.

„Someșana“, institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Deșu, și-a ținut adunarea constituantă în 29 Aprilie st. n. fiind de față 42 acționari cu 256 voturi, reprezentând un capital de 31,000 florini. După deshiderea adunării și constatarea numărului acționarilor prezenți și a acțiunilor repre-

sentate, s'a constituit biurul adunării alegându-se: președe domnul canonic Vasiliu Popu, notari dd. dr. Gavrilă Tripoș și dr. Emiliu F. Negruș, și în comisiunea verificătoare și de scrutiniu dd. Ioană Georgiu, Ioană F. Negruș și Ioană R. Cherecheșiu. — S'a constatat apoi că peste numărul de 500 acțiuni emise, s'au subscris încă 98 și s'au plătit mai bine de 10% prescise; și în urma acesteia s'a hotărât înființarea societății cu capitalul de 50,000 florini prevăzută în prospectul emis din partea fondatorilor — reducându-se numărul acțiunilor la acia, cari au subscris dela 5 acțiuni în sus.

După aceea s'au statorit statutele societății, în urma cărora: societatea s'înființează pe timp nedeterminat; fiecare acționar are în adunarea generală până la 5 acțiuni de fiă-care acțiune câte un vot, nu pôte însă să intrunescă nici un acționar mai mult de 30 de voturi nici sub un titlu; — din proventul curat se lasă 12% la libera dispunere a adunărilor generale pentru de a le distribui spre scopuri filantropice, culturale etc. S'a ales apoi Consiliul de direcțiune pe șese ani în persoanele: Vasiliu Popu, canonic, dr. Todoru Mihali, N. F. Negruș, dr. Gavr. Tripoș, Teodoru Hermanu, Georgiu Gradovic, Ioană Welle, Alesandru Cherecheșiu; și comitetul de revizuire pe unu an în persoanele: Augustinu Munteanu, Gregoriu Stețiu, Stefanu Galea, Ioană Georgiu, Victoru Iieșu.

În urmă fondatorii au fost absolvați de responsabilitate — străpunându-tote actele împreună cu banii încasați în sumă de 7210 florini la consiliul de direcțiune. Și cu acesta adunarea constituantă a „Someșanei“ s'a închis, exprimându-se mulțămirea acelor, cari au lucrat cu atata zel la înființarea acestui institut de credit și economii, între acționarii, căruia n'a intrat nici un străin.

Diracțiunea „Someșanei“ s'a constituit astfel: președe d-lu canonic Vasiliu Popu, v.-președe și casieru provisor d-lu Ioană Welle, și comptabil provisor d-lu Dr. Gavrilă Tripoș.

Din comitatul Sătmăru ni-se scrie despre unu abuz foarte condamabil, ce s'ar fi întemplat la 15 Aprilie n. c. cu ocaziunea alegerii de învățători în comuna Ardusad din cerc. Baiei-mari. Față cu patru candidați destoinici și deplin calificați a reușit candidatul alu 5-lea, d-lu Al. Anderco, despre care ni-se scrie, că în tote privințele este inferior celor 4 de mai înainte. Corespondentul se plânge contra președintelui senatului școlar și administratorul interimal alu Ardusadului, d-lu Dionisiu Branț, care a pus în candidația pe d-lu Anderco și împreună cu alți cărturari români din comună a lucrat pentru reușirea lui, neținându contu de calitățile superioare ale celorlalți candidați și de interesele învățământului din Ardusad, unde și până acuma învățământul a fost neglesu.

Trist de tot, când toamai dela frații noștri din acele părți trebuie să înregistrăm plângeri de asemenea natură!

Recrutarea în Hunedora a datu următorul rezultat: În cercul esternu alu Devei au fost chemați 637 omeni, dintre cari 44 au lipsit și 60 s'au recrutat. În cercul intimu alu Devei s'au chemat 61 omeni, dintre cari 23 au lipsit și 2 s'au recrutat. În cercul Iliei de Murășu au fost chemați 782 omeni, dintre cari 47 au lipsit și 81 au fost recrutați.

Înaintări în armată. Căpitanul auditoru cl. 1 Ionu Mihălișanu, dela tribunalul militaru din Alba-regală, e înaintat la gradul de maioru auditoru. Oficialul cl. 3 Alexandru Porea dela intențanța comandai militare din Zara este înaintat la gradul de oficialu cl. 2.

Manifestația lucrătorilor de aici a decursu eri în deplină liniște și ordine. Tote societățile de lucrători s'au pronunțat pentru 8 ore de lucru.

Dela fabrica de zahar de lângă Bodu. O telegramă din Pesta cătră „Neue freie

Presse“ spune, că s'a anunțat din Brașov, cumcă lucrătorii agriculturii ai fabricii de zahar dela Bodu au încetat în 28 Aprilie lucrul făcându „pretențiuni enorme“. Direcțiunea dete afară din serviciu 120 lucrători. Liniștea n'a fost turburată.

Trenuri de placere pe linia București-Predeal vor începe a circula Dumineca viitoare.

Mutări în armată. Sunt mutați: căpitanii cl. 2 Ionu Janășu dela regim. 2 de inf. la reg. 50, Daniil Dobru dela reg. 31 de inf. la reg. 63.

În zilele. Din Timișora se scrie, că regimentul 61 de infanterie, ce se află în garnisonă la Timișora și alu cărui proprietar-șefu e Țarul Alexandru III, face mari pregătiri pentru serbarea jubileului de 25 de ani, de când e proprietar-șefu alu regimentului Țarul.

Esercții militare în școlele medii. Precum anunță „Pesti Hirap“, ministrul de instrucțiune Csaky are intențiunea să introducă în școlele medii un fel de instrucțiune militară. Planul, care cu privire la îndatorirea generală la serviciu militar și la instituțiunea voluntarilor e de importanță, se află în studiu.

Fundațiunea baronului Hirsch. Fundațiunea de mai multe milioane, ce a făcutu br. Hirsch pentru fericirea Jidovilor din Galiția, pe lângă tote încercările n'a putut ajunge nici până în ziua de astăzi să fiă activată. D-lu Taaffe, ministrul-șefu austriacu, tocmai în zilele acesteia a primit în audiență o deputațiune a Jidovilor din Galiția, ce de mai multe zile petrecea în Viena. Ministrul Taaffe a declarat deputațiunii, că în principiu guvernul nu este în contra activării fundațiunii, der dorește, ca jumătate dintre administratorii fundațiunii să-i numescă guvernul și fundațiunea să fiă seu de caracteru cu totul confesionalu, seu să fiă cu totul și fără nici o restricțiune de caracteru neconfesionalu.

Estate înaintate. În Seliște a murit femeia Ioana Onea Munthiu în vârstă de 102 ani și Ana D. Bogdanu în vârstă de 105 ani.

Procesul de presă, ce l'a intentat avocatul din Tergu-Mureșului, Adam Lazar, în contra redactorului lui „Koloșvar“, Istvan Petelei, și în contra redactorului lui „Ellenzek“, Miklos Bartha, pentru calumnia, se va pertracta în 7 Maiu n. înainte curții cu jurați din Clușiu.

Sinucidere. Karl Gal, fostu comerciant în Seps-Săngeorgiu, s'a împușcat în zilele acesteia în Buzău.

Din parlamentul austriacu.

În ședința dela 28 Aprilie a camerei deputaților, debătându-se asupra bugetului outelor și instrucțiunii, deputatul bucovinenu Lupulu vorbi despre raporturile școlare din Bucovina și declară ca o necesitate urgentă: estinderea claselor paralele române la gimnasiul superioru din Sucova, înființarea unui gimnasiu inferioru în Cernăuți, și complectarea universității din Cernăuți prin crearea unei facultăți de medicină. Oratorul adresază guvernului rugarea urgentă, să realizeze odată aceste cereri îndreptățite.

Vorbirea deputatului Lupulu a fost întâmpinată cu strigăte de „bravo“.

Cestiunea gimnasiului din Beiuș și Sinodul.

Mișcarea ce s'a pornit în cauza gimnasiului din Beiuș între clerul român din Sătmăru neliniștesce multu pe cei dela putere.

Dovadă este ceea ce scrie foia maghiară fișpănescă „Szatmar-megyei Közlöny“, care apare în Careii-mari, în numărul seu mai proșpăt. Etă în estrasă articolul, care aruncă lumină asupra uneltirilor urzite cu scopu de a face să adormă cu totul cestiunea gimnasiului din Beiuș:

„Cum de ne interesază pe noi, Sătmărenii, această afacere? se va întreba cetitorul, și cu totu dreptul? E regretabilu, că ne interesază, și încă foarte de-aprope, în urma acelei mișcări pe care au pornit'o ultraistele foi românesce din Ardél în interesul gimnasiului din Beiuș, și în urma căreia cătră-va preoți români de-ai noștri însușindu-și o pregătesc din ea o mișcare în cele optă tracturi protopopesce gr. cat. ale comitatului nostru.“

După ce reptila din Careii-mari istoriscesce cum s'a petrecut lucrul cu gimnasiul din Beiuș și dice:

„Așader guvernul n'a închis gimnasiul, deși ar fi avut dreptu s'o facă! ceea ce însă într'unu asemenea castu s'ar fi întemplat în ori-care altu stat?, ci s'a îndestulit cu atata, ca să introducă în clasele superioare ale gimnasiului ca limbă de propunere limba maghiară, dreptu contra-pondu în potrua rului spiritu ce domnia în sinul gimnasiului.“

Ei, der foile ultraiste românesce n'au fost îndestulite cu această procedură moderată a guvernului (sic! — Red. Gaz.) ci au provocat pe clerul diecesei gr. cat. de Oradea-mare să facă Sinodu și să pretindă cu multimea retragerea ordinațiunii amintite.

Noi nu vrem să tragem la îndoielă acestu dreptu alu preoțimei și alu credincioșilor săi gr. cat., pentru-că dora trăim în Ungaria, în țera libertății cuvântului și a liberelor întruniri, fiă acelea chiar și românesce. Preoții noștri români se și folosesc de acestu dreptu, fiind-că în adunarea lor din Careii-mari au hotărât, ca conferința lor în afacerea gimnasiului din Beiuș să și-o țină la 15 Maiu în Sătmăru.

Der avem câte-va observări privitoru la acesta, și adevărat, cum se face că toamai la noi cei din Careii-mari și în genere la cei din comitatul Sătmăru, din întrăgă estinsa diecesă gr. cat. a Oradei-mari, se începe această mișcare? Acesta o întrebăm, fiind-că din împrejurarea, că episcopatul gr. cat. de Oradea mare a întrebatu pe oficiul protopopescu din locu, că ce scopu are adunarea acosta, trebuie să deducem, că afară de preoțimea noastră românescă, celeilalte preoțimi a diecesei nu-i zace la inimă afacerea gimnasiului din Beiuș. Decă informația acosta a noastră este adevărată, atunci e claru și aceea, că mișcarea acosta o facu la noi numai cătră-va preoți români ultraiști și o presentă într'o astfel de colre înainte țerii, ca și când poporațiunea română a comitatului nostru ar fi adevăratul patu caldu alu ultraistelor ideii naționale.

În contra acosta trebuie să protestăm. Să protestăm cu atatu mai vârtos, că poporul român alu comitatului nostru totdeuna a nutrit sentimente bune, totdeuna s'a ferit de totu ce e ultraist și de pofta de a bate la ochi și tocmai așa cum n'a avut cunoscință de ideile daco-romaniste, nu se însufleșcesc nici de cătră-va școlari desfrânați din Beiuș și în mintea lui nici că se plămădesce rugarea de-ași retrage ministrul ordinațiunea sa. Ba cutezăm

¹⁾ Acesta o spune numai guvernul și cu d. Lauran. — Red.

²⁾ Nici în Rusia nu se întemplă să se calce o lege până ce este în vigoare. — Red.

³⁾ După care lege? — Red.

⁴⁾ Suferi-va preoțimea română din celeilalte părți ale diecesei această insultă ce i-se face? — Red.

⁵⁾ Va să dică poporul român din

a afirma, *) că ordinațiunea din vorbă o ține de salutară, fiind-că decă de aici înainte în clasele superioare limba maghiară va fi limba de propunere, nu se va mai întempla ces' aintemplat în trecut, că adecă bietul popor să-și crească copiii cu bani scumpul la gimnasiul din Beiuș, ăr când au eșit de acolo să nu se pótă face nici ampoiați, nici advocați, fiindcă nu sciu limba ungurescă?) limba statului și astfel s'alegă din ei agitații naționaliști nemulțumiți.

Când dér arătăm, că populațiunea română a comitatului nostru stă departe de mișcarea ce s'a pornit în favorul gimnasiului din Beiuș, trebuie să constatăm, în interesul concetățenilor români integri ai comitatului nostru, că mișcarea nu este decât opera câtorva preoți români ultraiști, pe care mișcare însă episcopul însuși o desaproabă, ba, decă nu ne înșelă informațiile ce le avem, mai de curând s'a retras delă această mișcare însuși protopopul local.

Nu asculte dér membrii conferenței din Sătmăr de cuvântul orifeilor, *) ci arate, că de-odată cu procesul din Sișești intru adevăr s'a restabilit înțelegerea, *) arate lunei, că se întorc la ordinea țilei dela cele ce vor să se facă în interesul gimnasiului din Beiuș.

In fine „Szatmármegyei Köz-löny“ publică ună estrasă din cunoscutul articol al d-lui Lauran, la care se provcă ca la o marturie clasică, însă fără de nici un efect.

Correspondența „Gaz. Trans.“

Din cercul Sângătinului, April 1890.

Oncorate D-le Redactor! Cu inima tare măhnită vin a vă împărtași în scurtă decurgerea alegerei de notar cercul pentru comunele curat române: Cută, Springă și Drașiov, în cari se află și un singur magnat. Din cele ce vi-le comunică din nou apare, că sunt de adevărate în timpul de astăzi mai ales față cu noi cuvintele s-ței scriptur: „Perirea ta din tine Israile“.

In 28 Aprilie n. c. se adună comitetele comunale la alegere în comuna Cută. Propretorele a pus în candidația 2 Români și 2 Unguri. Cei interesați înțelegându-ne în obiectul acesta momentos și avându în vedere de-o parte împrejurarea, că notarul se alege pe viață, ăr de altă parte bucurându-ne, că avem în candidația și Români, am lucrat din toate puterile pe cale legală, ca să alegem un Români. Pentru ca să ne putem ajunge scopul mai ușor și să nu ni-se împartă voturile, am aflat cu cale a sfătui pe unul din Români a-și retrage concursul, ceea ce s'a și întemplat, căci d-l Nicolau Hulea, notarul Hașiagului, cu onore fă dă, avându postul său destul de bun și fiind cu considerația față cu noi, ca să nu ne compromitem și blamăm, și-a și retras concursul creșându că prin această sigură vom reuși a alege pe celaltă candidat român.

Sătmăr să fiă bun numai ca oia de tuns și de muls și să n'aibă sentiment?

— Red.

*) Pe ce temei? — Red.

*) Cum s'a făcut totuși, că advocații și funcționarii de ađ eșit din școala din Beiuș sciu mai bine unguresce, decât cei dela reptila din Carei. Nu necunoștința de limbă, ci despotismul și prigonirile îi împiedecă de înainta. Incerce numai cei dela guvern și vor afla, că pot ocupa toate funcțiunile publice din Sătmăr, Bihor ș. a. cu foști scolar ai gimnasiului din Beiuș, pe deplin calificati! — Red.

*) Dér de altă cui cuvânt să asculte? De altă argaților d-lui Csaky? — Red.

*) Procesul din Sișești are numai una comună cu afacerea gimnasiului din Beiuș: prigonirea. Cum s'a făcut dreptate însă în acest proces trebuie să se facă dreptate și în procesul gimnasiului din Beiuș și aceia, cari lucră și stăruiesc pentru această dreptate, lucră și stăruiesc numai în interesul restabilirii înțelegerei. — Red.

Dér ceșă veți! După-ce d. propretore a făcut cele prescise de lege și a provocat pe alegători să se folosescă de dreptul de alegere său prin aclamațiune sau prin votare, un preot român a strigat: să trăsescă d-lu Aron Băcăciu, dér judele din Cută i-a răspuns: trăsescă d-lu Tuzes. Astfel stându lucrul, s'a purcesă la alegere, mai întâiu venind alegătorii din Cută, cari, durere, 2 din 3 parți au votat pentru d-lu Tuzes. Nu sciu cui să ascriu această ticălosie, căci preotul e la înălțimea chemării sale, învățătorul asemenea este un om destoinic și sunt acolo și alți bărbați inteligenți, precum am vădută, de sigură însă că mai multă poporul este de vină, fiind-că se lasă lesne a se amăgi și seduce. *)

După aceea au venit alegătorii din comuna Springă, cari așa se vede, că au fost omni soliți, popor bun și ascultător de conducătorii săi, căci 12 au votat pentru d-lu Aron Băcăciu, și numai 3 au votat pentru Ungurul, și anume unul, fiul periei, care a fost plenipotențiat și a jucat cum a dășit cei ce i-au dat putere, al 2-lea a votat fiind-că a fost interesat în cauză, ăr al 3-lea, dela care s'ar aștepta să fi lumina și conducătorul poporului, nu s'a prezentat la alegere, făcându-și cale în alte părți, încolo paserea de pe pene se cunoșce, nouă celor de pe aici prea bine ne este cunoscut, căci de regulă așa lucră ascundându-și talantul în pământ, dér amărăciunea poporului e la culme, când vede, că are în fruntea sa așa bărbați falși. *)

In urmă au venit alegătorii din comuna Drașiov, dela cari avea să urmeze încoronarea opului, dér aci vă rog D-le Redactor a mă ierta să vă spun cu mare părere de rău, că poporul n'are nici cea mai puțină încredere în preotul lor, *) durere dér, și de trei ori durere, căci poporul decât se urmeze pe păstorul lor sufletesc, mai bine s'a aruncat în brațele streinului, dându cu totii votul la candidatul de Ungur Tuzes, ăr pe parochi lăsându-l singur, și prin acesta compromițându-ne amar pe noi pe toți, căci am picat și lumea ne va judeca deomeni lași, dér nu pe toți cu totu dreptul, căci decă se va lua în dreptă considerațiune decursul alegerei și purtarea solidară cu deosebire a Românilor din Springă, atunci cei ne-preocupați vor judeca foarte ușor, că parochiul din numita comună e mai întâiu vina de am picat, și acesta cu atât mai vartos, căci noi am vrut să alegem Români și încă pe ginerele respectivului parochi, ăr densusul deși funcționează ca parochi în acea comună de 24 ani, n'a fost în stare a-și câștiga nici barem 4 omni, căci reușiam cu onore. Acum lași în judecata publicului ca el să ne dea testimoniu despre purtarea și activitatea noastră în asemni casuri de însemnătate națională. Am fi insinuată recurs, dér sub conducerea, actualului propretore alegerea a decurs în mod legal, așa că nu s'a putut recura contra ei.

Ună alegători.

Raportul general

al consistoriului arhidieceșan, ca senat școlar, despre activitatea sa în decursul anului 1890. Nr. 2019. Școl.

Partea generală. Afacerile acestui senat în anul 1889 au avut curs normal. Atențiunea consistoriului a fost îndreptată spre ridicarea școlilor confesionale prin sistemizarea de salarii în-

*) Nici de cum! Decă poporul își are conducătorii săi în adevăr devotați și vrednici de încrederea lui, pot fi siguri, că nu se lasă a fi amăgiti și sedus de străini. Ceroacă și te vei convinge, că în cazul de față cărturarii români din Cută nici pe departe nu și-au implinit datorița lor națională. — Red.

*) Pentru ce nu-i descoperi numele? Asemni cameleoni nu trebuiesc cruțați. — Red.

*) De sigură, pentru-că nu este vrednic...

vătătoresc corăspundătoare, și prin crearea succesivă a unui corp didactic, care să fiă la înălțimea, care o cere sciința pedagogică în timpurile noastre. Constatăm un mic grad de progres în amândou direcțiunile, și între grelele împrejurări de ađ și acest mic progres trebuie considerat ca bun augur pentru un viitor mai puțin greu, ca cel de ađ.

In legătură cu cele observate în raportul general din anul trecut, avem onore a aduce la cunoștința Preavenratului sinod arhidieceșan, că descrițiunea învățătorilor definitiv dela școalele noastre, necompletă în anul 1888, s'a completat, cea a învățătorilor provisorici se continuă separat de cealaltă, an de an.

Cestiunea cu fondul de pensiune al învățătorilor noștri confesionali este încă totu în stadiul din anii trecuți, nesosind încă dela înaltul guvern rezoluțiune la reprezentațiunea înaintată de consistoriul metropolitan la mandatul primit dela congresul național-bisericesc.

Seriöse îngrijiri au insuflată consistoriului admonițiunile făcute de guvern gimnasiului nostru din Brașov și celui din Brad, pentru nesuficiența mijlocelor de învățământ parte în cele ale gimnastice, parte în cele privitoare la museul fiscal pentru nesuficiența puterilor didactice și pentru unele neajunsuri mai puțin esențiale, privitoare la planul de învățământ.

Consistoriul prin reprezentațiune a decis a desluși starea lucrului în toate direcțiunile, a arăta, că informațiunile cu privire la afirmatele neajunsuri în cele ale gimnastice și ale aparatelor fizice în ce priveșce cu deosebire gimnasiul din Brașov sunt de a se reduce la o esagerare a stărei factice, deore-ce tomai gimnasiul din Brașov are cea mai perfectă arangiere în privința sale de gimnastică și a aparatelor. Nesuficiența în corpul profesoral accentuată ca altă scădere din partea înaltului ministeriu este numai momentană, provenită acum prin pensionarea de doi profesori și prin trecerea din viață a altor doi profesori, în decursul anului școlar.

Cu privire la gimnasiul din Brad s'a arătat, că este în lucrare un pavilion pentru gimnastică pe timpul de ără, și că museul fiscal se va înmulți an de an, corăspundător recerintelor institutului.

Cu începutul anului școlar curent s'a introdus lucrul de mână în institutul nostru arhidieceșan pedagogic teologic și despre rezultat la altă loc va urma raport separat.

Ca manuale pentru introducere în școalele noastre confesionale au intrat următoarele opuri: 1) „Istoria Ungariei“ în legătură cu istoria universală, pentru școalele populare, de Silvestru Moldovan. Brașov 1887, carea censurată se așterne Preaven. sinod spre aprobare și admitere în școalele populare. 2) De asemenea „Cartea de cetire maghiară“ de Dr. Ioan Crișian și Nicolau Putnoky, Sibiu 1888. 3) „Cântările bisericesci“ pe note, de Demetriu Cunțan, pentru cari urmază esbită separat. 4) „Liturgia“ S. Ioan Gură de aur, de G. Dima, tipărită deja. 5) „Carte de cetire maghiară“ și „Toldi“ de Ioan Arany, ambele de Dr. Ioan Crișian și Nicolau Putnoky, Sibiu 1889 — ambele date spre censurare. 6) „Istoria patriei“ și „Elemente din istoria universală“ de Ioan Dariu, care se recomandă spre admitere ca manual de școlă. Împărtașite aceste în general, trecem la partea specială a raportului observându, că în decursul anului 1889 senatul școlar a ținut 47 ședințe, dintre cari 41 ordinare și 6 extraordinare. Piese în resortul acestui senat au intrat 2981, dintre cari cu finea lui Decemvre 1889 neresolvate erau 2 și de presente și acestea sunt resolve.

(Va urma.)

Informațiuni polițienesci locale.

Prevaricațiune de venați. Ivindu-se foarte desu casul, că se prinde venați tineri și mai cu semă ierpuri tineri, căpitănatul orășenesc de poliția se vede necesitat a aduce la cunoștință publică, cumcă acei indiviți, cari în sensul §-lui 30 altă legi de venați din an. 1883 sunt pinși cu venați tineri, seu cari nimecesc cuibur de paseri și răpesc ouă de paseri, se vor pedepsi cu o pedepsă în bani dela 1—10 fl. v. a. seu cu arești corăspundători.

Telegramă part. a „Gaz. Trans.“

Pesta, 2 Maiu. Aci au apărut eri tôte diarele. Meetingul lucrătorilor a decurs în ordine.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul de coresp. biurului din Pesta.)

Pesta, 2 Maiu. Manifestațiunea lucrătorilor de aci s'a iacută în tótă liniștea și în cea mai bună ordine, totu așa și în celelalte orașe ale Ungariei. Totu asemenea în Viena și în Austria întrégă, în Germania și în Belgia. În Paris a fost dup'amedi încăerări între poliția și între demonstrați; mulți au fost răniți și arestați. Alte incidente nu s'au întemplat. Și în provinciă au decurs tôte în liniște. Totu așa în Italia, în Belgia și Portugalia.

Bruxela, 2 Maiu. Aci au sosit mulți anarhiști francesi, cari avu să fiă arestați în Paris. Se vorbesce, că guvernul belgian are intențiunea să i aresteze și să i estradea guvernului francesu.

Londra, 2 Maiu. Blowitz anunță din Paris lui „Times“, că ministrul francesu de interne a dășit, cumcă după 1 Maiu va isgoni din Franța 5000 de streini, cari amenință siguranța publică, căci tolerarea lor în Franța ar fi o crimă.

DIVERSE.

Esundarea rului Mississippi ia din ce în ce dimensiuni totu mai mari. Ruperea cheiurilor se sporesce mereu. Mai în urmă prin ruperea cheiului dela Morganza, apa a inundat 9 sate și un teritoriu forte estins. Cheiul acesta a costat 250,000 de dolari.

Planul cășătoriei țarevicului. Lui Köln. Ztg. i-se scrie din Petersburg, că planul cășătoriei moștenitorului de tron rusesc o' principesă din apusul Europei nu se va realiza, fiind-că Sinodul n'a vrut să se învoescă, ca logodna să se facă înainte de ce principesa și-ar schimba confesiunea, pe când capul familiei principesei ține morțiș la această condițiune.

Mușcată de viperă. Din Cilli se scrie: Deunăzile câțiva elevi de gimnasiu făcū studii botanice pe muntele Pecenic din apropiere. Școlarul din clasa a doua gimnasială Alfons Sorglechner, vrându s'apuce o plantă crescută pe costa cea petrosă a muntelui, fă mușcată de o viperă la deget și în spaima lui o aruncă cătu colo scuturându mâna. Veninosul șerpe sări și asupra celorlalti elevi. Un alt elev, Iosef Dobrotz, care nu și perdū cumpetul, legă iute degetul din sus de rană, pe care o spală, așa că primul ajutor fū dat. Cu tôte astea nu e speranță să scape bietul școlar cu viață, fiindu'i deja întreg brațul umflat.

Cursul la bursa de Viena

din 1 Maiu st. n. 1890

Renta de aur 4%	102.80
Renta de hărtă 5%	99.60
Imprumutul căilor ferate ungare - aur	116.90
do argintă	95.70
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (1-ma emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (3-a emisiune)	113.50
Bonuri rurale ungare	88.80
Imprumutul cu premiul unguresc	136.10
Renta de hărtă austriacă	89.62
Renta de aur austriacă	89.95
Renta de argint austriacă	109.60
Losari din 1860	138.20
Acțiunile băncei austro-ungare	943.—
Acțiunile băncei de credit ungar.	335.75
Acțiunile băncei de credit austr.	296.50
Galben împărătesc	5.60
Napoleon-d'or	9.40 1/2
Mărci 100 imp. germane	58.02 1/2
Londra 10 Livres sterlinge	118.—

Editor și Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșanu.

Cursul pieteii Braşov

din 2 Mai st. n. 1890.

Table with 3 columns: Item name, Price, and Unit. Includes items like Banonote românesce, Argintă românească, Napoleon-d'ori, etc.

Nru. 854—1890.

319,3—1

PUBLICAŢIUNE

Scaunul orfanalului oraşenesc din loc, ca oficiu de pertractare, conform § 250 al. art. de lege XX din anul 1877 face prin această cunoscut, că în urma cererii de bună voia a curatorului...

Braşov, în 30 Aprilie 1890.

Scaunul orfanalului oraşenesc.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurecu.

Cel puțin în douăzeci mii de deposituri se vinde și e recunoscut de cel mai bun remediu contra oricărui insectă

er s'a făcut mai eficient.

Sticlele veritabile sunt însemnate cu numele J. ZACHERL și costă de acum înainte: 15 cr., 30 cr., 50 cr. și 1 fl.

Acastă alasă specialitate nimicesce, cu o deosebită putere și grabă, toate insectele din locuințe, bucătării și hoteluri, din mobile și haine, precum și pe acele dela animalele de casă, din grajduri, de pe plante și din paturile de sticlă pentru flori și grădini.

Se află de vânzare în Braşov la Domni:

Table listing various vendors and their locations, including I. L. & A. Hesshaimer, Iulius Hornung, Franz Kelleman, etc.

In toate celelalte orașe ale Transilvaniei și la sate sunt depozite acolo unde sunt expuse placate de „Zacherlin“.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvrie 1889.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.) and train types (Tren accelerat, Tren omnibus, etc.).